

Алгоритми життя

Чень Цювфань

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Лобстер». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

У цю мить ми щасливі

[Фоновий звук] Один удар серця зливається з іншим: перший — рівний і стабільний, другий — швидший на третину, потім сповільнюється, несе в собі напружену життєву енергію. Два ритми переплітаються, тембри поступово втрачають живу природу, стають механічними й зливаються у складну грандіозну електронно-музичну структуру.

[Субтитри] Весною 2015 року гуманітарний факультет Бейдзінського університету започаткував дисципліну «Візуальна антропологія», де студентам потрібно було виконувати групове завдання. До літа другого року проходження дисципліни подали 8 групових проєктів. Робота «Нове народження», яку виконали Сю Сіньюе, Ібанка Сінгх (іноземна студентка), Ѓон Сяо та Себастьян Шварц (іноземний студент), отримала найвищу оцінку в групі й потрапила до списку номінантів на найкращий документальний фільм студентського кінофестивалю того року.

«Нове народження» досліджує, як технології змінюють процес природного народження людини та його складне мовне середовище, що надалі вибрали як довгостроковий напрям досліджень дисципліни. На серпень 2040 року зібрали понад 300 годин відеоматеріалів, інтерв'ю з респондентами з усього світу, а часовий проміжок дослідження охопив 25 років, що саме становить середню тривалість одного покоління людини.

Цей фільм змонтовано заново з частини цих матеріалів і створено за згодою респондентів та знімальної групи.

Звукове й візуальне наповнення окремих сцен змінили на етапі постпродукції.

Голос за кадром

Що спонукало вас захотіти народити дитину?

≡ Ву Їнм'янь

(37 років, район затоки Гвандон-Гонконг-Макао, Китай, підприємця)

Для жінки це природно. Ти відчуваєш цей сигнал у тілі, наче воно каже тобі: час, треба народжувати дитину. З іншого боку, уся навколишня обстава, включно з людьми довкола, має такі самі очікування від тебе. Адже зрештою наше суспільство, погодьтеся, уже тисячі років має таке уявлення про роль жінки...

≡ Ооно Кейдзі (скорочено К. О.)

(33 роки, Бостон, США, митець у сфері мультимедіа)

Для мене це певний досвід. Знаю, багато хто ззовні скаже: К. О. просто підтримує патріархальний устрій, завжди так було. Е-е-е... Це й не дивно, правда? Політкоректність ніколи не сходить з вуст у тих медіа. А коли це доходить до мене, вони знову кажуть: е-е-е... недостатньо політкоректно. Я вважаю, що те, що роблю, може, найвидатніше, що сталося в цьому столітті. І справжнє значення моїх дій буде оцінене, мабуть, лише через багато років. Чекатиму, коли той день настане.

≡ Ганна й Фатіма Кюн

(32 і 28 років, Берлін, Німеччина, професорка з історії кінематографа та фотографка)

(Ганна) Усе дуже просто! Я люблю Фатіму, вона любить мене, і ми хочемо залишити щось у цьому світі — докази наших стосунків. Очевидно, целулоїд чи диски можуть застаріти як носії інформації, а життя — ні, воно триває.

(Фатіма) Це звучить дещо егоїстично (сміється), але насправді все так і є. Ця дитина повністю належить тільки нам двом, без будь-яких домішок у вигляді третьої сторони, наче вода з лійки душу. (Сміється.) Коли кажу «третя сторона», то зовсім не хочу нікого образити.

≡ Неха Шривастава

(22 роки, Гуджарат, Індія, сурогатна мати)

Я вперше завагітніла в 16. Я злякалася й запитала в Раджана, що робити.

Він був ненабагато старший за мене, просто похитав головою й сказав: «А що тут робити? Треба народжувати».

Ось так ми і одружилися, народився Вішал, а за рік — ще й Сіма.

Я сказала, що досить, нам нічого їсти. Раджан відповів: «Це не проблема, я знайду ще одну роботу».

Але ми однаково не могли сплатити рахунки, діти їли дедалі менше, а невдовзі мали йти до школи.

Мехак сказала, що лікарня «Аканкша» шукає молодих і здорових дівчат, тому я й прийшла сюди.

Народжувати дітей — це моя робота. Це вже третя дитина, яку виношую для клієнтів...

≡ MOW45

(вік невідомий, десь на Індокитайському півострові, контактна особа лабораторії SHIVA {11})

...Хм, я теж завжди вважав це питання дивним. Є думка, згідно з якою людство — лише раб ДНК. Кожен рух, кожна думка, кожне почуття — це лише запрограмована генетикою послідовність, а її кінцева мета — передавати інформацію, закладену в генах, якомога далі. Людське тіло — як малоефективна шифрувальна машина «Еніґма» {12}, ротор якої часто працює зі збоями. Я сумніваюся, що кінцевий адресат узагалі здатен прочитати первинне повідомлення, але наразі нам нічого не залишається, крім як продовжувати цю незграбну гру в зіпсований телефон — просто з іншим форматом.

[Субтитри] Частина перша

(Ву Їнм'янь сидить на задньому сидінні чорного семимісного мінівена, безперервно приймаючи дзвінки. За вікном із високою швидкістю проносяться схожі на дерева в лісі будівлі зі скляними фасадами, що виблискують на профілі її стрункого й спокійного

обличчя.

Камера слідкує за жінкою, коли вона виходить з авто й заходить в офісну будівлю. У ліфті колеги, вітаючись, вклоняються їй, а вона лише злегка киває у відповідь.

Крізь скляну перегородку видно, як Ву Їнм'янь у центрі конференц-зали час від часу висловлює думки. Інколи вона, схвильована, підходить у центр 3D-проекції, стукає по столу — тоді цифрові графіки вигинаються по поверхні її тіла.

Вона сидить в офісі й розбирає документи. За її спиною — широке панорамне вікно, крізь яке видно горизонт усього міста й далеку затоку Шеньджень. Нарешті вона підписує останній документ, полегшено зітхає й підіймає охололу чашку чаю.)

≡ Ву Їнм'янь

Мабуть, я успадкувала це від батька — зовсім не шкодую себе, коли працюю. (Сміється.)

Нічого не вдієш, так виховували, уся моя родина така. Коли тебе вже поставили на цей п'єдестал, то як себе змінити? Кілька тисяч людей чекають, що ти забезпечуватимеш сім'ю. (Бере в руки сімейну фотографію зі столу.) Не те щоб я не думала, чого сама хочу. Перепробувала різні способи, але, мабуть, така вже моя доля.

А ще мій батько мав... психологічну травму. (Фотографія батьків замолоду.)

У моєї мами була сильна кровотеча під час пологів, але вона знала, що коли не народить, то рід Ву може обірватися. Тому мій батько... Цей камінь не хоче забиратися з його серця, і він не хоче, щоб я... (Раптово зупиняється.)

(На екрані комп'ютера Ву Їнм'янь з'являється вебсторінка, на якій рівними рядами розміщені фотографії жінок різного кольору шкіри. Якщо клацнути на фото, відкривається докладна інформація: місце народження, вік, фізіологічний стан, освіта, результати генетичних тестів, історія народжень, інтереси й хобі тощо. Якщо

натиснути на вказівник унизу, можна побачити інформацію про три попередні покоління.)

≡ Ву Їнм'янь

Багато мам у групах кажуть, що краще вибирати білу расу. Я вважаю, що це просто упередження, расова дискримінація. (Водночас камера проходить повз обличчя сурогатних матерів різного кольору шкіри.)

Ми вибираємо лише найвищий рівень сервісу, і на такому level расові відмінності вже можна не враховувати. Я схилиюсь до азійок, навіть якщо це Південна Азія.

Голос за кадром

А як до цього ставиться ваш чоловік?

≡ Ву Їнм'янь

(Фотографія подружжя на столі, контури обличчя чоловіка розмиті.) Та що він скаже... Його внесок — це кілька мілілітрів рідини, хіба це дає йому право висловлюватися? Ти ж не знаєш, скільки болю й страждань коштує витяг яйцеклітини. У цьому рішенні слово точно за мною, без варіантів.

Чи варто поїхати подивитися на сурогатну матір особисто? Треба ще подумати... (Дивиться у вікно.)

[Зміна сцени] Під пекучим тропічним сонцем над червоноземною дорогою раз по раз пролітають машини, підіймаючи густі хмари пилу. Перехожі вже звикли й на це зовсім не зважають. Ми йдемо за Нехою, яка дорогою пояснює щось про довкілля. Час від часу в кадр зазирають діти й широко всміхаються білосніжними зубами.

≡ Неха Шривастава

Раніше я теж жила в такому самому будинку (простий навіс із брезенту, натягнутий на металеві труби). Багато сурогатних мам, якщо їх не вибирають або якщо вагітність не була успішна, можуть жити тільки там і чекати. А зараз ми всією родиною переїхали в

нову багатоповерхівку. Мені пощастило — завдяки милосерддю духів.

Голос за кадром

Скільки вони тобі платять?

≡ Неха Шривастава

...Після вирахування (комісії посередника) я отримую приблизно 6000 доларів. Це заробіток Раджана за кілька років, хм...

(Кілька знайомих жінок, побачивши Неху, підходять до неї одна за одною привітати. У їхніх очах щире захоплення.)

[Зміна сцени] Неха заходить у кремовий багатоповерховий будинок. Табличка біля входу свідчить, що це один із будинків для сурогатних матерів лікарні «Аканкша». Медсестра проводить Неху до її ліжка. У кімнаті площею приблизно 30 квадратних метрів стоять вісім ліжок, три з яких вільні. Усі жінки, у яких вагітність минула успішно, мають переїхати сюди. Медсестра починає обстежувати Неху.

≡ Неха Шривастава

Коли я була вагітна Вішалом і Сімою, доводилося важко працювати, їжа була погана й ніхто не піклувався про мене. Тут набагато краще. (Сміється.)

(Медсестра робить Несі укол, також готує для неї поживну їжу. Це вже третя сурогатна вагітність Нехи, тож для неї усе це буденне.)

Голос за кадром

А скільки часу треба робити такі уколи?

≡ Неха Шривастава

Я не рахувала, просто треба колоти багато днів...

≡ Медсестра

Це прогестерон. Його треба колоти 75 днів — він потовщує ендометрій, пригнічує активність матки, щоб після імплантації заплідненої яйцеклітини утворилася плацента...

≡ Неха Шривастава

Знаю я, знаю... Усе це заради того, щоб зберегти це маленьке диво — це ж цілий корпоративний актив! (Сміється.)

Голос за кадром

Чи важко це для тебе?

≡ Неха Шривастава

Для мене це не було складно. Складно — це як на мене дивляться інші.

На початку Раджан дуже злився. Він вважав це богохульством, нечистою справою. Однак я пояснила йому: деякі батьки втратили єдину дитину, деякі не можуть мати дітей через проблеми зі здоров'ям. Ми робимо добру справу, тому боги пробачать нам. Зрештою він поступово прийняв це. І зараз ми живемо в новому будинку, діти ходять у хорошу школу. Усі щасливі, хіба ні?

Голос за кадром

Ти зустрічаєшся з батьками цих дітей?

≡ Неха Шривастава

Якщо вони самі цього не просять, то краще не бачитися. Співбесіда відбувається через відео. Після народження дитину виносять за пів години, одразу після медичного огляду. Це все прописано в договорі...

Голос за кадром

А ти хотіла б ще раз побачити цих дітей?

≡ Неха Шривастава

Я (нервово сміється)... ніколи не думала про це...

[Зміна сцени] У спортзалі Ву Їнм'янь у бездротових навушниках дивиться відео на екрані, невимушено тренується на еліптичному тренажері. Вона в обтислому спортивному костюмі й зовсім не виглядає на свої сорок років.

[Субтитри] Агентство сурогатного материнства відмовилося дати дозвіл на зйомки.

≡ Ву Їнм'янь

Хіба не кажуть, що в майбутньому люди житимуть до двохсот? (Сміється.) Тому треба бути молодшою, енергійнішою. Це навіть плюс для кар'єри. У майбутньому дедалі більше людей вибиратимуть замороження яйцеклітин або сурогатне материнство. Зараз така конкуренція, що коли повертаєшся після декрету, то вже не маєш місця. Раніше всі це приховували: наче поїхала у відпустку за кордон і повернулася зі ще однією дитиною. Тепер уже кажуть про все відкрито: це сурогатне материнство.

(Показує на ряд молодих дівчат, які бігають у спортзалі.) Подивись на них — ще радикальніші, зовсім не хочуть заміж, просто хочуть мати свою дитину. А щодо чоловіків — їх зараз міняють, як одяг чи новий телефон. (Сміється.)

(На екрані, на який дивиться Ву Їнм'янь, транслюють анімаційне відео від посередницької компанії. Голосом персонажа мультфільму пояснюється весь процес:

На підготовчому етапі потрібно безперервно пити протизаплідні таблетки протягом 20 днів, потім 10 днів колоти ін'єкції для пригнічення овуляції, щоб запобігти передчасному дозріванню й втраті яйцеклітини.

Перед овуляцією щодня роблять аналіз крові на рівень естрогену та що 2–3 дні — моніторинг овуляції. Щовечора вводять три види гормональних ін'єкцій, щоб стимулювати овуляції. Під час забору яйцеклітин використовують голчасту трубку завдовжки з аркуш A4, яка через піхву проходить крізь внутрішню стінку прямо до яєчника. Лікар через УЗД стежить за позицією трубки й виявляє фолікули. За один раз можна витягнути до 10 яйцеклітин. Одночасно сурогатна мати отримує ін'єкції для налагодження гормонального фону. Чоловік одночасно здає сперму. Яйцеклітини запліднюють *in vitro* й культивують 2–6 діб до перетворення на ембріони. Після культивації кілька з них переносять у матку сурогатної матері. Щоб підвищити шанс на успіх, зазвичай

пересаджують 3–4 ембріони та спостерігають за розвитком ситуації.)

≡ Ву Їнм'янь

Думаю, вони мали б замінити ту анімовану жінку на курку. (Сміється.) Хіба це не просто машина для кладки яєць? Кажуть, після всього на тілі лишається п'ятдесят-шістдесят слідів від уколів, ще й можливі усілякі ускладнення. Це зовсім не варте витрачених коштів. Ох, 37 років — це вже межа. Навіть з високими технологіями чоловікові простіше: «одночасно здає сперму» — лише три слова, це все. Я чула, що деякі багатії замовляють одразу кілька сурогатних матерів. Купують яйцеклітини лише від випускниць елітних університетів. Це безпечніше, ніж у минулому мати наложниць, та й не виникає хвилювань, що будуть сварки через спадок. (Сміється.)

(Ву Їнм'янь завершує тренування й виходить із приміщення, наповненого запахами людського тіла.)

[Зміна сцени] Ву Їнм'янь їде додому. Дорогою бере слухавку — на тому кінці виникає різка суперечка. На її прохання ми не записували зміст розмови.

Після того як вона поклала слухавку, усю дорогу мовчала. Автівка зупинилася біля таунхаусу, захованого в тропічному саду. Пудель вибігає її зустрічати. Інтер'єр будинку — класичний середземноморський стиль. Чоловік останнім часом постійно у від'їздах за кордоном. Вона швидко з'їла кілька ложок їжі, яку приготувала хатня помічниця, і повернулася в кабінет вивчати товсту теку з контрактами.

≡ Ву Їнм'янь

Лише шість примірників англійською мовою. Я спеціально замовила переклад, а юристи вже затвердили текст. Подивись: це — з центром сурогатного материнства, це — з репродуктивним центром, з агентством сурогатних матерів, з самою сурогатною матір'ю,

з компанією з контролю коштів. О, і ще з юристами. Кожна компанія зареєстрована в різних місцях, закони й правила контролю різні, і все це потрібно вивчити. Недбайливість тут неприйнятна. Раніше вже було кілька судових справ щодо сурогатного материнства, і суд тягнувся дуже довго.

Голос за кадром

Що за судові справи?

≡ Ву Їнм'янь

Наприклад, кілька років тому одна японська пара скористалась сурогатним материнством в Індії. Однак до народження дитини вони розлучились. Мати не захотіла дитину, батько не мав юридичних прав, а дитина не була громадянином Індії. І зрештою, ніхто не взяв відповідальність за це бідолашне дитя.

Голос за кадром

Якого питання ви боїтеся найбільше?

≡ Ву Їнм'янь

(Трішки подумавши.) А якщо донор сперми захоче оскаржити право опіки, що тоді робити? Якщо сурогатна мати захоче залишити дитину? А якщо захоче підтримувати з нею зв'язок? А якщо місцеве законодавство захищає таке право сурогатної матері? Я просто хочу мати дитину, яка повністю належить мені, щоб у майбутньому вона не мала жодних труднощів через історію свого народження. Хочу, щоб усі ці пункти були прописані в контракті.

Голос за кадром

То, на вашу думку, сурогатна мати теж мати, як і ви? Адже...

≡ Ву Їнм'янь

(Обличчя завмирає, перебиває.) Розумію, що маєте на увазі. Я не використовую вираз «оренда матки» — він надто грубий. Зрештою, ми всі жінки, просто займаємо різні позиції в межах цього контракту. Наука перетворила природне розмноження на певний інженерний процес. А отже, ми повинні дотримуватися правил.

Кожен має виконувати свою роль. Однак ви хочете визнання, гроші та ще й дитину — хіба ж буває все так просто?

(Бу Інм'янь зупиняється, нахилиє голову, гортає контракт, раптово тихо, ніби до себе, каже.)

≡ Бу Інм'янь

Тому не хочу з ними зустрічатися. Боюсь, що не витримаю і розчулюся...

[Зміна сцени] У кімнаті для заходів у Домі сурогатних матерів. Група сурогатних матерів із животами різних розмірів, гарно вбраних у сарі, сидить колом. Посередині стоять різноманітні страви. Є наан {13}, карі з м'ясом та овочами, молочні коктейлі, масала {14} тощо — усе здається щедрим. Вони співали слова благословення для матері з найпомітнішим животом. Щоразу, коли одна з сурогатних матерів наближалась до пологів, тут влаштовували гучні святкування, щоб побажати добра дитині, яка ось-ось народиться, хоча вона їм і не належить.

≡ Неха Шривастава (за кадром)

Я багато разів проходила через такі вечірки перед пологами. Спочатку всі дуже радіють: їдять, п'ють, співають, танцюють, але ближче до кінця ніхто вже не говорить. Усі розуміють: після народження дитина з ними залишиться тільки на кілька хвилин. Хоча ми й намагаємося переконати себе, що це — чужа дитина, але вона була в моєму животі дев'ять місяців, у її тілі тече моя кров — вона вже стала частиною мене.

Це почуття складно чітко описати. Наче вирвали серце, залишивши тільки порожню оболонку.

(Сурогатна мати, яка має народити, почала плакати. Інші жінки поклали руки їй на плечі, заспокоюючи, але і їхні очі почервоніли. Неха обійняла всіх і відвернулась, ніби замислившись про щось.)

[Зміна сцени] Камера слідує за Нехою по жвавій вулиці, перехожі зацікавлено дивляться на неї. Неха заходить на галявину з

травою до колін. Проводить долонею по жорсткому зубчастому листю й наспівує мелодію без слів.

≡ Неха Шривастава (за кадром)

Коли співаю цю пісню, то відчуваю, що воно (дитя) особливо активно рухається, ніби рибка б'є хвостом у животі.

Воно, мабуть, дуже любить цю пісню. Поки ще є можливість, треба частіше співати їй.

(Неха підходить до маленького струмка, обережно сідає, руками торкається потоку води. Великим планом — її руки, вкриті багатьма дрібними шрами, проходять крізь мерехтливу воду струмка.)

≡ Неха Шривастава (за кадром)

Коли воно народиться, хочу згідно з індійськими звичаями намалювати йому червону крапку бінді {15} на лобі; ще хочу пов'язати йому на зап'ястя, щиколотки й шию шовкові нитки — так можна відганяти злих духів і невдачі, захищати його життєву енергію.

Обов'язково зроблю так, адже хочу, щоб воно зростало здоровим, як і моя дитина.

Голос за кадром

А якщо його батьки не дозволять тобі так зробити?

≡ Неха Шривастава

(Мовчить деякий час.) Вони нічого не знають! Нічого не розуміють!

Ті багатії думають, що це як купити кошеня чи цуценя на ринку: заплатив і поніс у клітці. Першого разу, коли я взялася за це, ледь не померла — вони підсадили три ембріони. В Індії, якщо згоден платити, тобі можуть підсадити і всі п'ять. Іноді підсаджують два просто для того, щоб вибрати хлопчика, а дівчат — знищити!

Що це взагалі таке? Це правила цивілізованого суспільства? Я цього не розумію.

Багато дівчат, бо клієнти змінили рішення або розлучилися, змушені робити аборт на останніх тижнях і від цього самі вмирають.

Якщо це не вбивство, то не знаю, що таке вбивство.

(Неха занурюється в мовчання. Неподалік чутно плескіт води, кілька хлопців зістрибнули із биків у струмок, радісно почали бризкатися водою, краплі води в повітрі окреслили білду веселку.)

≡ Неха Шривастава

Після першого разу я присягалася, що більше ніколи цього не зроблю. Але зробила це і вдруге, і втретє.

Я думала, що поступово звикну до цього, що нічого не відчуватиму, але це виявилось не так.

Досі відчуваю серцебиття малюка так, ніби воно відповідає моєму. Досі можу зрадіти, розсердитися чи розплакатися без причини, тільки подумавши про те, що маленьке життя всередині мене стежить за кожним моїм рухом, за кожним моїм почуттям. Я не знаю, скільки воно здатне відчувати, але відчуваю його й вірю, що воно теж здатне відчувати мене.

Це відчуття дуже дивне. Воно не має нічого спільного з тим, чи належить тобі це життя у твоєму животі чи ні.

Між мною й ним уже є нерозривний зв'язок.

Ти можеш зрозуміти це відчуття? (Зі сльозами дивиться просто в камеру.)

[Зміна сцени] У кабінеті перед розкиданими контрактами Ву Їм'янь сильно тре почервонілі очі. Виходить на балкон, дивиться на місто, що яскраво виблискує недалеко, наче зоряне море, і запалює сигарету. Видихає з силою — білий дим іще не встиг оформитись, як одразу розвіюється в повітрі.

≡ Ву Їм'янь (за кадром)

...

Далі — у повній книжці «Алгоритми життя».
nashaknyga.com.ua